

II. OSMAN'IN LEHİSTAN SEFERİ HAKKINDA
BİLİNMEYEN BİR KAYNAK

Prof. Dr. Yaşar YÜCEL

Osmanlı tarihinin pek çok meselesi, günümüze gelinceye kadar çeşitli araştırmacıların inceleme konusu olmuştur. Ancak, bu konuda yapılmış olan yorucu çalışmalara rağmen her şeyin bilindiği söylenemez. Bunun bazı nedenleri vardır. Bir yandan, Osmanlı tarihi hakkında inceleme bekleyen yüz binlerce belgenin, kütüphane malzemesinin varlığı söz konusuysen, diğer yandan da bazı kaynak niteliğindeki eserler, çok ilgisiz ortamlarda, asıl araştırmacılarının gözlerinden uzak kalabilmiştir. İncelendiğinde, insanı şaşırtan düşünceler taşıyan bu tür eserlerin gizli köşelerde kalmasının nedenleri biz tarihçiler tarafından bilinmektedir. Çok çalkantılı bir dönemde, tecrübe ve yeteneğinin uygulama alanına getirilmesi isteğiyle kaleme alınan birçok müellifin, sonuçta kimliğini açıklama cesaretini gösteremediği çoğu kez görüldüğü gibi, bu tür eserler çeşitli sebeplerle ne sunulması düşünülene, ne de yıllar sonra bunlarla ilgilenenlere ulaşabilmiştir. Bundan dolayı, Osmanlı gerçeğini her yönüyle açıklayabilecek orijinal kaynaklar, hâlâ tek tük de olsa, ilk kez gün ışığına çıkmaktadır. İşte, kısa bir değerlendirme ile bilim dünyasına sunmakta olduğumuz Zafer-nâme de bu çeşit bir eserdir.

Kitâb-ı Müstetâb üzerinde çalışmaya başlayarak eseri yayımlandıktan sonra [1] çalışmalarımızı XVII. yüzyılın başka ıslahat fikri taşıyan orijinal eserleri üzerinde yoğunlaştırdık. Bu arada, reformcu devlet adamı, Vezir-i a'zam Kemankeş Kara Mustafa Paşa'ya (Vezir-i a'zamlığı 1639 - 1644) sunulmuş olan Kitâbu Mesâlih'i ve bu eserin takdiminden sonra düzenlenmiş olan 1640 tarihli Es'ar Defteri'ni araştırmacıların hizmetine sunduk. [2]

- [1] YÜCEL, Yaşar; Osmanlı Devlet Düzenine Ait Metinler I, Kitab-ı Müstetâb, Ankara, 1974.
- [2] YÜCEL, Yaşar; Osmanlı Devlet Düzenine Ait Metinler II. ve III., Kitâbu Mesalih'i I-Müslimin ve Menâfi'i'l Mü'minin, Tıpkıbasımı Ankara, 1980. Değerlendirilmesi ve Transkripsiyonu, Ankara, 1981.
- YÜCEL, Yaşar; Osmanlı Devlet Düzenine Ait Metinler IV. ve V., 1940 Tarihli Es'ar Defteri, Tıpkıbasımı, Ankara, 1981. Değerlendirilmesi ve Transkripsiyonu, Ankara, 1982.

Osmanlı ordusu, eski Türk ordusu ve ne de Avrupa eski Avrupa idi. [25] Devletin gücü azaldıkça, eyaletlerden gelen askerler ile Balkanlardaki vesallar da devlet için tehlikeli oluyorlardı. Örnek olarak eskiden olsaydı Kırım Hanı, Osmanlılardan ayrılmaya cesaret edemezdi.

Avrupa'da milliyetçilik duyguları kamçılanmıştı. Böylece, tarih ile Osmanlı İmparatorluğu'nun kaderi de, belirtilmişti.

Türkiye'deki tarihçilerin en büyüğü ve Osmanlı topluluğu ile tarihini en iyi bilen İ.H. Uzunçarşılı, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa için, "ne çok büyük ve ne de küçük" diyordu Ancak ondan sonra gelenlerin ise Merzifonlu'dan iki kat daha küçük olduklarını kesin olarak söylüyor. Budin Valisi Uzun İbrahim Paşa'nın öldürüleceği sırada Sadrazam için söylediği; "Bu adam beni haksız yere öldürtüyor, zayıfatı telafi edecek yine odur, Padişahımıza söyleyin, onu öldürmesin" sözüne de hak veriyor. Merzifonlu Kara Mustafa Paşa öldürülmeseydi, belki zararı azaltacak ve tarihin kaderini biraz daha geciktirecekti. [26] Fakat ne yapalım ki iki bin yıllık Türk devlet geleneğine göre, büyük bir askeri hata yapan veya suç işleyen askerin cezası ölümdü.

Viyana ve Avrupa, Birinci ve İkinci Viyana Kuşatması'nın hatıra ve kalıntılarıyla doludur. İçinde toplandığımız Viyana Arsenal Müzesi'ndeki hatıralar da, biz Türklere kendi evimizdeymiş gibi rahatlık vererek kalbimizde, Viyana ve Viyanalılar için ayrı bir sevgi duygusu doğurmaktadır. Tarihte en kuvvetli dostluklar, karşılıklı olarak savaşan askerler tarafından kurulmuştur. Walter Stürminger'in kitabında, Türklerin Viyana ile olan ilişkilerinin sadece bibliyografyası, 419 sayfayı doldurmuştur. Dünya tarihinde hiçbir milletin böyle derin bağlarla birbirlerine bağlanmış oldukları görülmemiştir, Bundan dolayı hepimizi saygıyla selamlarım.

- [25] İkinci Viyana Kuşatmasındaki Osmanlı Ordusunun Durumu Hakkında Yeni Bir Araştırma.
WARNER, Ernst; Das Osmanienreich im 17,5 Jahrhundert Systemverfall und Systemstabilisierungsversuche.
- [26] KREUTEL, R. F.; Kara Mustafa vor Viena, Styria, 1976, s. 124.
TEPLY, Karl; "Beim Goldenen Appellsetien wir uns Wieder!" Wien in der Turkischen Sage und Legende, Wien 1529 Erste Belagerung, Köln-Graz, 1979, s. 65, 77.
BİZANS, Hers; Wien 1529, VomEreignis zum Mythos, s. 83, 93.
STURMINGER, Walter; Bibliographie und Ikonographie der Turken Belagerungen Wiens 1529 und 1683, Graz-Köln, 1955, s. 396, no. 4120, 4139.
M. BAKER, Thomas; Double Eagle and Crescent Vienna's Second Turkish Sieg and its Historical Setting, New York, 1967.
STURMINGER, Walter; Bibliographie und Ikonographie der Turkenbeagerungen Wiens 1529 und 1683, Groz-Köln, 1955, s. 401. a. g. e.; no. 4262, vd.
NOVAK, Leopold; Osterreichische Musik aus dem Jahre 1683.
(Mit Bezug auf die Belagerung Wiens), Padio-Wien, Heft 50, Wien, 1933.